

דף קיד.

ח"מ סימן כה סעיף ד

עין משפט א.ב.

ד. ח. אם העד הוא ח' מסייע לגוי כגון שישראל תובע הגוי וכפר לו בכל מעיד לו, שהרי גם בדינינו עד המסייע פוטר משבועה.

הגה: ט. ב' ט' קרובים הרי הם כעד אחד שפסולין הם, ואם העידו בערכאות משמתין אותם.

ח"מ סימן קעה סעיף לח

עין משפט ג.

לח מד. הקונה מהגוי אין המצרן יכול לסלקו י.

ח"מ סימן קעה סעיף לט

עין משפט ד.

לט מה. מכרה לגוי אין המצרן יכול לסלקו כ' דגוי לאו בר דינא דמצרא הוא.

ח. עד המסייע פוטר משבועת היסת, וע"כ מותר לישראל לבוא ולהעיד ולפטור הגוי שכפר בכל לישראל התובעו בדיניהם, כ"כ הסמ"ע. אבל בשבועה מן התורה כגון שהגוי מודה במקצת, והישראל מסייעו תליא במחלוקת אם עד אחד פוטר גם משבועה מן התורה בחשוד על השבועה, וכאן הגוי חשוד הוא. והוא בשו"ע סי' פ"ז סעיף ו' וסימן ע"ה סעיף ב' אבל משבועה דרבנן לכו"ע עד המסייע פוטר, וכ"כ רע"א בסי' פ"ז בשם המחנה אפרים שכן העלה אף לדעת החולקים שאינו פוטר. וכופר הכל ועד מסייעו הוי עד המסייע ופוטר אותו משבועה. ועיין בקצות ס"ק ה'.

ט. מרדכי שם בב"ק. ואדם חשוב שמוצאים ממון ע"פ בערכאות, יעיד, כ"כ בשו"ת הרא"ש אבל היש"ש כתב דטעות סופר וצ"ל דישלם מכיסו, ואם העיד לא משמתין אותו. והש"ך בס"ק י"א הביין אחרת בדברי הרא"ש שברור שיוציאו ע"פ עדותו ועפ"ז כתב היש"ש בצדק טעות סופר ע"ש. ולהש"ך אדם חשוב אם העיד אין משמתין אותו.

י. מפורש שם בגמ' ק"ח ע"ב הדין והטעם שאומר הלוקח אריה הברחתי ממצרך. וכתב הנ"י דהלוקח כותל רעוע יש בו משום דינא דבר מצרא, ואין הלוקח יכול לומר הברחתי אריה ממך שאם לא קניתי היה נופל על ביתך והיה מזיקך. סמ"ע ס"ק ס"ו. וכתב הב"י שגם אחרי שקנאה מהגוי וחוזר ומשכירה לגוי עצמו אין בו דינא דבר מצרא. דמ"מ יכול לומר הלוקח הברחתי לך אריה מגוף הקרקע. ואם קנה מצדוקי שקוראים הקראים כתב בתשובת מהרנ"ח סי' קכ"ה דאין המצרן יכול לסלקו ללוקח. ש"ך ס"ק ל"ג.

כ. אם לא שהוא שותפו של המוכר דעדיף מצרן, וגם בדיניהם שותף דוחה הלוקח, כ"כ בפעמוני זהב.

הגה: הקונה בצד גוי, י"א דאין המצרן מצד השני יכול לסלקו, וי"א דאין לסמוך ע"ז אלא אם יש צד אחר ^ל בדבר שאינו מסלקו.

הו"מ סימן קעה פעיף מ

עין משפט ה.

מ. המוכר לגוי או המשכיר לו משמתין אותו עד שיקבל עליו כל אונס שיבא מהגוי ^מ, וגם שיקבל הגוי לנהוג עם המצרן בדיני ישראל בכל. ואם אנסו הגוי שלא בדיני ישראל המוכר משלם ^נ.

הגה: ודוקא שמתוהו ^ס ואירע אונס משלם המוכר למצרן, אבל לפני שמתוהו אירע לו האונס מן הגוי י"א דפטור המוכר לשלם למצרן וכן נראה עיקר.

מז. בא לו היזק מכח שכנות הגוי בחיי המוכר ואח"כ מת המוכר, חייב בן המוכר לשלם למצרן ממה שירש מאביו. אבל אם לא הגיע למצרן ההיזק אלא לאחר מיתת המוכר, י"א דלא קנסו בנו אחריו ^ע.

יו"ד סימן שלד פעיף מג

עיין לעיל דף קיג: עין משפט ס

- ל.** כגון שהלוקח שותף ג"כ בחובות עם הגוי שסמוך לו. ש"ך ס"ק ל"ד.
- מ.** מגמ' ק"ח ע"ב וה"ה השכיר לגוי. כ"כ הנ"י בשם בעל העיטור, ותוס' ב"ב כ"א ע"א בד"ה ולא לסופר ארמאי.
- ואם קנה מגוי בית שאצל ישראל יכול להשכירו לגוי, אבל לא למוכרו לגוי. ש"ך ס"ק ל"ה.
- נ.** אע"פ שבדיני גוים לא היה שלא כדין. סמ"ע ס"ק ע'.
- ואם כל בני המבוי אומרים שהגוי הזיקם לא חשדינן להו למשקרי ונשבעים ונוטלים. סמ"ע ס"ק ס"ט.
- ס.** כתב הסמ"ע בס"ק ע"א דלא בשמתא תליא מילתא אלא בקבלת הנוזקין עליו תליא מילתא, וכן הוא מפורש בכל הפוסקים ומפני שמסתמא מכח השמתא מקבל עליו לשלם הנוזקים ע"כ נקט שמתוהו תחילה אבל ה"ה בלא שמתוהו אלא קיבל לשלם חייב בנזקיו.
- ע.** ואף שקיבל עליו, מ"מ כיון שהקבלה לא היתה אלא מטעם קנס לא קנסו בנו. סמ"ע ס"ק ע"ב.

עין משפט ו.ז.

ח"מ סימן שס"ט פ"ה

ה. ז. נטלו המוכסין כסותו והחזירו לו אחרת הרי זה שלו מפני שזה כמכירה וחזקה שנתאשו הבעלים ממנה ואינו יודע בודאי שזו גזולה פ, ואם היה אדם ותיק דהיינו ענו ומחבב המצוות ז, או מחמיר על עצמו מחזירן לבעלים הראשונים.

הגה: ובידוע שהבעלים לא נתיאשו צריך להחזירם להם בחנם ק, ובסתם מחזירם בדמים אם מחמיר על עצמו.

עין משפט ז.

ח"מ סימן רנט פ"ה ז

ז. המציל מהארי, או מזוטו של ים כשהים מגיע לחוף שוטף כל מה שמוצא בדרך חזרתו, ומשלוליתו של נהר כשהנהר גדל ויוצא על גדותיו. בכל אלו הרי מה שהציל שלו ר ואפי' הבעל עומד וצווה ש.

הגה: מ"מ לפנים משורת הדין מחזירים, או אם המלך גזר להחזיר אבדות אלו מחזירים מדינא דמלכותא ת. וע"כ בספינה שטבעה בים שנתנו הקהילות

פ. ממשנה קי"ד ע"א. מפני שזה כמכירה, פי' אע"ג דקימ"ל יאוש לבד לא קני מ"מ כשבא לידו הוי יאוש ושינוי רשות, ואף שבאיסורא אתא לידיה כאן שאני כיון שהיא כמכירה, שהרי נתנה לו תמורת כסותו נמצא שאינו נהנה מן הגזילה ובשעה שנתנו לו לא ידע שהיא גזולה. כ"כ בכ"מ שם בהלכה י'. וכתב בסמ"ע ס"ק ח' דהרמב"ם אזיל לשיטתו דס"ל דאם ידוע ללוקח שגזולה היא היה צריך הלוקח ליתן לנגזל דמיה, דכך ס"ל להרמב"ם והרי"ף בכל שינוי רשות ויאוש אף שקנה הלוקח מ"מ צריך ליתן דמים, וכמו שכתב המחבר בס' שני' ובס' שס"א. ותימה על הרמ"א כאן שלא הביא דעת הרא"ש דאפי' ידע הלוקח שזה גזולה בודאי, אפ"ה היא שלו.

צ. כך פירש רש"י בפ"ק דברכות.

ק. ממרדכי ריש פ' הגוזל בתרא.

ר. מברייתא דר"ש בן אלעזר שם כ"ד ע"א. ובע"ז מ"ג ע"א. ואפי' הבעלים רודפים אחריה ואומרים שלא נתיאשו, בטלה דעתו אצל כל אדם. סמ"ע ס"ק ט"ז.

ש. כ"כ הרא"ש שם במציעא פ"ב סי' ו'.

ת. בס' שני' סעיף ז' כתב הרמ"א שנוהגים להחזיר גניבה אפי' אחר יאוש ושינוי רשות ע"פ דינא דמלכותא. סמ"ע ס"ק י"ז.

ועפ"ז העלה ביביע אומר חו"מ ח"ז סי' ט' שיש ירושה לבנים בחיבורי אביהם ויכולים לאסור על כל אדם הדפסת חיבוריו בלי רשותם, וזה גם מדינא דמלכותא מלבד גזירתו של המחבר, והסכמת המחברים ע"ש.

חרם שכל מי שקונה מן הגוים שהצילו מן האבדה שיחזיר לבעליו צריכין להשיב, ואין לו מן הבעלים רק מה שנתן לגוי.

ז. ח. אם יש מכשולות בנהר א שעי"ז דבר הצף בו עומד שם אם הוא דבר שיש בו סימן מסתמא בעליו לא התיאשו.

הגה: ואם הוא דבר שאין בו סימן, אם הבעלים יכולים להציל והם רודפין אחר האבידה ב אם הם היו שם, לא זכה בהם המציל ג, אבל אם הוא דבר שאינו יכול להציל מיד והבעלים עומדים שם ואינו רודף אחריו ודאי התיאשו.

הגה: אווזין ותרנגולין שברחו מבעליהן הוי הפקר, וכל המחזיק בהן זכה ד, ודוקא שא"א לבעליהן להחזירן.

ח"מ סימן שסח פעיף א

א. א. המציל מיד ליסטים ישראל הרי אלו שלו מפני דבסתם הדבר שנתיאשו הבעלים ממנו ה, ואם ידע שלא נתיאשו הבעלים חייב להחזיר.

אבל המציל מיד ליסטים גוי או מוכס גוי חייב להחזיר דסתם הדבר שלא נתיאשו הבעלים, ואם ידוע שנתיאשו הרי זה שלו.

א. ב. מפני מה אמרו דבסתם ישראל נתיאשו הבעלים ובסתם גוי לא נתיאשו מפני שהבעלים יודעים שגוים מחזירין י מיד הגזלן אע"פ שאין שם עדים שגזל אלא גם בראיות רעועות וע"פ אומד הדעת לא כן

- א. אבנים וסתימת גדר שעושיין לדגים, רש"י שם בד"ה דמתקיל.
- ב. שזו הוכחה שאינם מתיאשיין ומחזירין להם, וכ"כ התוס' בדף כ"ב ד"ה שטף.
- ג. כיון דבאיסורא באו לידו שהבעלים לא ידעו עדיין וע"כ אע"ג דנתיאשו הבעלים אח"כ כשנודע להם, לא זכה בהם.
- ד. ר"ן בריש פ' שילוח הקן בחולין קל"ט ע"א.
- ה. ממשנה בב"ק קי"ד ע"א ושם בגמ' החילוק בין לסטים ישראל לגוי. ועיין בסי' שפ"א סעיף ג'.
- ו. פי' דיני עכו"ם מחזירין בדיניהם לפי אומד הדעת בלא עדים.

בישראל.

הגה: סתם גניבה הוי יאוש^ז אפי' בגוי^ח, וע"כ הקונה מן הגנב לא היה צריך להחזיר הגניבה אלא א"כ יודעים שלא נתיאשו הבעלים, שהרי קנאה הקונה ביאוש ושינוי רשות כמו שנתבאר בסי' שנ"ג.

מיהו נהגו להחזיר^ט כל גניבה ואין לשנות מן המנהג כמו שנתבאר בסי' שנ"ו ואין חילוק בזה בין גנב לגזולן דבכל ענין מחזיר דמיו לקונה ונוטל את שלו. ועיין בסי' רל"ו בדין הקונה קרקע גזולה.

עין משפט י. חר"מ סימן שפט פעיף ה

ה. ז. נטלו המוכסין כסותו והחזירו לו אחרת הרי זה שלו מפני שזה כמכירה וחזקתה שנתיאשו הבעלים ממנה ואינו יודע בודאי שזו גזולה^י, ואם היה אדם ותיק דהיינו ענו ומחבב המצוות^כ, או מחמיר על עצמו מחזירן לבעלים הראשונים.

הגה: ובידוע שהבעלים לא נתיאשו צריך להחזירם להם כחנם^ל, ובסתם מחזירם בדמים אם מחמיר על עצמו.

ז. בב"ק קי"ד וביש"ש שם סי' כ"ז. והטעם דבגניבה דלא יודע הנגנב מי גנבו מידו כדי שיחזור עליו להוציא מידו, משום כך מתיאש אפי' בגנב גוי, משא"כ בלסטים שלקחו מידו בזרוע וגזלו ממנו בפניו לא מתיאש בסתם. סמ"ע ס"ק ד'.

ח. הש"ך בס"ק ב' האריך להשיג על דברי הרמ"א והביא ראיות דבגוי לא מתיאש ע"ש. **ט.** מתרומת הדשן סי' ש"ט.

י. ממשנה קי"ד ע"א. מפני שזה כמכירה, פי' אע"ג דקימ"ל יאוש לבד לא קני מ"מ כשבא לידו הוי יאוש ושינוי רשות, ואף שבאיסורא אתא לידיה כאן שאני כיון שהיא כמכירה, שהרי נתנה לו תמורת כסותו נמצא שאינו נהנה מן הגזילה ובשעה שנתנו לו לא ידע שהיא גזולה. כ"כ בכ"מ שם בהלכה י'. וכתב בסמ"ע ס"ק ח' דהרמב"ם אזיל לשיטתו דס"ל דאם ידוע ללוקח שגזולה היא היה צריך הלוקח ליתן לנגזל דמיה, דכך ס"ל להרמב"ם והרי"ף בכל שינוי רשות ויאוש אף שקנה הלוקח מ"מ צריך ליתן דמים, וכמו שכתב המחבר בסי' שנ"ו ובסי' סס"א. ותימה על הרמ"א כאן שלא הביא דעת הרא"ש דאפי' ידע הלוקח שזה גזולה בודאי, אפ"ה היא שלו.

כ. כך פירש רש"י בפ"ק דברכות.

ל. ממרדכי ריש פ' הגזול בתרא.

עין משפט ל.מ.

ח"מ סימן שסח סעיף א
ע"י לעיל עין משפט ז

דף קיד:

עין משפט א.

ח"מ סימן שע סעיף ו

ו. הגוזל נחיל של דבורים אם באו לרשותו ומנעם מבעליהם הרי זה גזל מדבריהם.^מ

עין משפט ג.

אה"ע סימן יז סעיף ג

ג. ח. הלך בעלה למדינת הים,^נ ובאו ואמרו לה מת בעלך מותרת. אפ"י עבד^ס ושפחה או קרוב או עד שפיסולו מדרבנן, אבל עד שפיסולו מדאורייתא^ע, או כותי או ישראל מומר, נאמנים רק במסל"ת.

עין משפט ד.

אה"ע סימן ג סעיף א

א. בזמן הזה מי שבא ואמר כהן אני אינו נאמן להעלותו לכהונה ע"פ עצמו, ולא יקרא בתורה ראשון, ולא ישא כפיו^פ דאין אדם נאמן על

- מ. מבכ"ק קי"ד ע"ב דקנין דרבנן הם.
  - נ. והוא מסוף יבמות במשנה דף ק"כ. ועל ידי קול הברה בעיר שמת, אין משיאין. תשובת הרמב"ן הביאה הרמ"א.
  - ס. הב"ש הביא ממהרשד"ם דדוקא ידוע שהעבד כשר, דסתם עבד פסול מדאורייתא ע"ש.
  - ע. והוא מיבמות כ"ה.
  - פ. שו"ע מרמב"ם, והרמ"א כתב דבזמן הזה שאין לנו תרומה דאורייתא אין לחוש ומעלין אותו לתורה ולשאת כפיו ע"פ עצמו.
- והח"מ כתב דהרמ"ך שהוא בעל דין זה התיר רק לתורה אך לא לשאת כפיו ע"פ עצמו מכיון שאיכא איסור עשה, ומ"מ אוסר את עצמו בגרושה וחלוצה, ואם יש עד אחד המסייעו, אוכל בקדשי הגבול אבל ליוחסין לא עד שיהיו ב' עדים ע"פ גמ' כתובות כ"ד. וה"ה ע"פ אביו או ע"פ שטרות שכתוב בהם פלוני בן פלוני כהן לזה מנה מפלוני ועדים חתומים עליו. והרמ"א כתב דגם אם חתום בשטר עד פלוני בן פלוני הכהן עד. מעלין ע"פ זה דהוי מסל"ת.
- ואם כתוב בשטר אני פלוני בן פלוני כהן לויתי מפלוני בן פלוני מנה ועדים חתומים עליו מהני ג"כ כ"כ הח"מ וגם היכא דאיכא ב' יוסף בן שמעון מסתמא מדקדקין בדבריהם. והר"ן כתב דאם כתוב בשטר אני פלוני בן פלוני כהן עד מהני גם לאכילת תרומה דרבנן.

עצמו.

א. ב. אדם שמסית לפי תומו שהוא כהן נאמן^ז.

עין משפט ו. אח"ע סימן ז סעיף א

א. שבועה מבת ג' שנים ויום אחד ומעלה אסורה^ק לכהן שהיא ספק זונה. ואם יש לה עד אחד שלא נתייחד עמה הגוי, אפי' העד הוא אשה או עבד או קרוב^ר או צרתה^ש או קטן^ת לפי תומו מותרת לכהן.

עין משפט ז.ז.ט.ג.כ. חו"מ סימן שנו סעיף א

א. בעל הבית שאינו עשוי למכור את כליו ויצא עליו שם בעיר שנגנבו כליו^א, ואח"כ הכיר את ספריו וכליו ביד אחרים, אם באו עדים שאלה כליו, המחזיק בהם ישבע בכמה לקחם, ויטול מבעל הבית הדמים, ויחזיר לו כליו. וה"ה אם היה עשוי למכור כליו, אבל הכלים שהכירם היו מהכלים שעשויים להשאיל ולהשכיר^ב בלבד.

וכתב הח"מ דהר"ן מיירי בארץ ישראל שבלאו הכי לא קורא בתורה ראשון גזירה שמא יאכילוהו תרומה דאורייתא אבל אם קורא בתורה כגון בחו"ל על פיו אפשר לתלות דכתב כהן עד, בגלל שהוא קורא בתורה ראשון וע"כ אין מאכילין אותו גם תרומה דרבנן כ"כ הח"מ.

צ. והוא מגמ' כתובות כ"ו ע"א.

ק. מכתובות כ"ב ע"א, ורמב"ם פ' י"ח מהלכות איסורי ביאה.

ר. ומשמע אפי' בנה ובתה, וכן כתב הר"ף חוץ משפחה אך לדעת הר"ן הרא"ש והמגיד בנה ובתה שווים לשפחתה ואינם נאמנים. כ"כ הח"מ.

ש. צ"ע דהלא כותית במסל"ת לא מהני לשבועיה ואילו במת בעלה ס"ל להרא"ש דגם כותית מסל"ת נאמנת. ובצרתה לא נאמנת במת בעלה אפי' במסל"ת וא"כ איך מהני כאן צרתה אפי' בלי מסל"ת כך העיר הח"מ.

ת. אפי' בנה הקטן אינו נאמן אלא במסל"ת, אולם מהר"ף יראה דרק שפחתה אינה נאמנת אבל בנה נאמן אף בלא מסל"ת וכן הוא בירושלמי. כ"כ הח"מ.

א. ממשנה ומימרא דרבא בב"ק קי"ד וריש קט"ו. ויצא עליו שם גניבה בעיר היינו דוקא שהיה צועק כלי פלוני שסימנו כך וכך אבדתי, ואח"כ ראה כלי זה ביד בעה"ב אחר והיינו שהכל רואין שיש לכלי זה אותם סימנים שצעק עליו שנגנב מידו. סמ"ע ס"ק א'.

ב. כתב ה"ה בפ"ה מגניבה הלכה י' דאף שדין זה בכלים שעשויים להשאיל ולהשכיר אינו מבואר בגמ' שיש ג"כ בו חילוק בין יצא עליו שם גניבה בעיר או לא, מ"מ למדו הרמב"ם מדין הנכנס לתוך ביתו של חבירו המבואר בסי' צ' סעיף י"א, אבל הראב"ד חולק

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הגה: וי"א כיון שבעה"ב טוען שהם גנובים, אין כאן חזקת הכלים העשויים להשאיל ולהשכיר **ג** שהרי אינו טוען כן, וע"כ חיישינן שמא מכרן.

א. ב. היה בעה"ב עשוי למכור את כליו ולא היו מהדברים העשויים להשאיל ולהשכיר אע"פ שיצא לו שם גניבה בעיר והוכרו כליו ע"י עדים אינו מחזירן מיד הלקוחות דשמא הוא מכרן לאחרים **ד**.

ומ"מ אם באו בני אדם ולנו בתוך ביתו ועמד וצעק בלילה נגנבו כליו וספרי, ובאו בני אדם ומצאו מחתרת חתורה, והבני אדם שלנו בתוך ביתו יוצאים וצרורות של כלים על כתפיהם, וכולם אומרים שאלה כליו של בעה"ב הרי בעה"ב נאמן **ה**, וישבע זה שהכלים בידו בנקיטת חפץ כמה הוציא ויטול מבעה"ב ויחזיר לו כליו.

וסובר דאפי' לא יצא עליו שם גניבה בעיר אם זה מהדברים שעשויים להשאיל ולהשכיר נאמן שהם שלו, במיגו דהשאלם או השכירם, ונאמן בשבועה. אבל הרמב"ם ס"ל דאין זה מיגו דאחזוקי אנשי בגנבי לא מחזיקינן אם לא שיצא עליו שם גניבה בעיר, וכך כתב הרמב"ם בפ"ח מטוען ונטען הלכה ה', וסיים ונכון הוא. ועיין מש"כ הסמ"ע בס"ק ב' דאף הרמב"ם מודה לדברי הראב"ד והש"ך בס"ק ב' השיג על דברי הסמ"ע.

ג. טור בשם הרא"ש בשבועות פ"ז סי' ה'. ובבאר הגולה כתב דלפי הנוסחא שלפנינו דלא איירי הרמב"ם אלא ביצא עליו שם גניבה בעיר אפשר שגם הרא"ש והטור יודו בזה.

ד. מבואר שם בב"ק קי"ד במשנה וגמ'.

ה. שם אוקימתא דרב יהודה אמר רב, וכדמסיים בה רב כהנא משמיה דרב.